

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Факультет педагогіки та психології
Кафедра історії

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор із науково-педагогічної роботи
_____ О.А. Кузнецова
«__» _____ 20__ р

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МИКОЛАЇВЩИНА: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

Ступінь бакалавра

Галузь знань _____

спеціальність _____

освітня програма _____

2020-2021 навчальний рік

Розробник: Маринченко Ганна Миколаївна, старший викладач кафедри історії, кандидат історичних наук _____ (Маринченко Г.М.)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історії

Протокол № __ від «__» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ (_____)

«__» _____ 20__ р

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 5	Галузь знань	за вибором	
Індивідуальне науково-дослідне завдання презентація		Рік підготовки	
		2-й	3-й
Загальна кількість годин – 150		Семестр	
		4-й	5-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента –	Ступінь бакалавра	Лекції	
		22	
		Практичні, семінарські	
		28	
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		100	
		Індивідуальні завдання:	
Вид контролю:			

Мова навчання – українська

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 150 год.: 50 год. – аудиторні заняття, 100 год. – самостійна робота (30 % ~ 70%).

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Предметом навчального курсу є регіональні аспекти вітчизняної історії. Історія Миколаївщини багата, своєрідна, насичена історичними та політичними подіями.

Мета курсу: вивчення та творче осмислення комплексу подій і явищ, проблем історії Миколаївщини від давнини до сучасності в контексті місця регіону в системі української та світової історії.

Завдання курсу:

- опанування студентами змісту курсу історії рідного краю, що передбачає набуття ними комплексу знань, умінь, навичок з минулого Миколаївщини;
- розвиток загальнопредметної історичної компетентності, а також аналіз процесу формування і становлення Миколаївської області як однієї із адміністративно-територіальних частин України;
- формування універсальних, стійких демократичних цінностей, української національної самосвідомості.

Після вивчення дисципліни студенти повинні **знати:**

- Головні тенденції соціально-економічного розвитку регіону;
- особливості формування промислової бази краю;
- багатогранний характер економічного, політичного та культурного життя Миколаївщини протягом досліджуваного періоду.

Вміти:

- володіти конкретним матеріалом з проблем історії рідного краю;
- виділяти головні етапи історичного розвитку регіону;
- застосовувати системний підхід при аналізі наукових праць з історії краю;
- виокремлювати специфіку генези Миколаївщини у історичному вимірі в контексті загально історичних подій.

Передумови для вивчення дисципліни: програма змістовно взаємопов'язана з іншими дисциплінами навчального плану бакалаврів, і, перш за все з дисциплінами «Історія та культура України», «Теорія і практика наукових досліджень».

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

- володіння культурою мислення, здатністю до узагальнення, аналізу, сприйняття інформації, постановка мети та вибору шляхів до її досягнення;
- прагненням до саморозвитку, підвищення своєї кваліфікації та майстерності;
- здатність критично оцінювати свої достоїнства і недоліки, намітити шляхи та вибрати засоби розвитку позитивних якостей і усунення недоліків;
- усвідомлення соціальної значимості своєї майбутньої професії, володіння високої мотивації до виконання професійної діяльності;
- готовністю шанобливо і дбайливо ставитися до історичної спадщини та культурних традицій, толерантно сприймати соціальні, етнонаціональні, релігійні та культурні відмінності;

- здатність використовувати навички роботи з інформацією з різних джерел для вирішення професійних і соціальних завдань.

II. Фахові:

- здатність розуміти рушійні сили і закономірності історичного процесу, місце людини в історичному процесі, політичної організації суспільства;
- здатністю розуміти, критично аналізувати і використовувати базову історичну інформацію;
- здатність до критичного сприйняття концепцій різних історіографічних шкіл;
- здатність до використання спеціальних знань;
- здатність до роботи в архівах, музеях і бібліотеках;
- здатність до складання оглядів, анотацій, рефератів та бібліографії за тематикою проведених досліджень.

3. Програма навчальної дисципліни

Кредит 1.

Миколаївщина в давні часи та добу середньовіччя

Тема 1. Історія Миколаївщини у найдавніші часи. Заселення території Миколаївщини. Протидержавні процеси в краї в період міді і бронзи. Найдавніші державні утворення у кочового населення Миколаївщини в I тис. до н. е. – I тис. н. е. Грецька колонізація території Миколаївщини в VII ст. до н.е. – IV ст. н.е. Грецький поліс Ольвія.

Тема 2. Миколаївщина в V – XVIII ст. Слов'янські протидержавні та державні утворення на території Миколаївщини до сер. XIII ст. Політичні процеси на землях Миколаївщини в др. пол. XIII – XV ст. Вхідження до Великого князівства Литовського.

Тема 3. Козацькі часи на Миколаївщині. Кримськотатарський фактор у геополітичних розколах у регіоні. Очаківська Фортеця – опорний пункт турецьких володінь в «Очаківському степу». Запорозьке козацтво як чинник політичної історії Миколаївщини.

Кредит 2.

Миколаївщина в новий час

Тема 4. Колонізація території Миколаївщини у другій половині XVIII ст. Російсько-турецька війна 1768–1774 рр. Укладення Кючук-Кайнарджийського миру. Адміністративні та територіальні зміни на території краю.

Тема 5. Розвиток краю XIX – на поч. XX ст. Соціально-політичний та економічний розвиток краю у першій половині XIX ст. Соціально-політичний розвиток Миколаївщини в контексті соціально-економічних трансформацій другої половини XIX – початку XX ст. Суспільно-політичне життя регіону.

Тема 6. Культурне та освітнє життя регіону. Стан освіти в регіоні. Наука та літературне життя. Образотворче мистецтво, музика і театр другої половини XIX ст.. Поштовий зв'язок. Товариство «Просвіта».

Кредит 3.

Миколаївщина першої половини XX століття

Тема 7. Миколаївщина в добу національних змагань. Миколаївщини в 1917 – на поч. 1918 рр. Політичне становище на Миколаївщині в роки

громадянської війни. Встановлення радянської влади на Миколаївщині в 1920 р. Запровадження політики «воєнного комунізму».

Тема 8. Миколаївщина в міжвоєнний період. Адміністративно-територіальні перетворення на Миколаївщині в 20–30 рр. ХХ ст. як засіб утвердження на Миколаївщині більшовицького політичного контролю. Політичне підґрунтя голоду 1921–1923 рр. у регіоні. Миколаївщина в період непу. Індустріалізація та суцільна колективізація на Миколаївщині. Голодомор 1932–1933 рр. Сталінські репресії на Миколаївщині.

Тема 9. Культурне та освітнє життя регіону. Освіта в 20-30-х рр..Розвиток наукового життя. Музеї Миколаївщини. Мистецтво. Бібліотечна та друкарська справа. Література краю.

Кредит 4.

Миколаївщина в другій половині ХХ століття

Тема 10. Миколаївщина в роки Другої світової війни. Захоплення території області німецькими та румунськими загарбниками влітку 1941 р. Фашистський окупаційний режим на території Миколаївщини. Звільнення території області від фашистських загарбників та політичні наслідки відновлення радянського контролю.

Тема 11. Розвиток краю в другій половині ХХ ст. Миколаївщина в умовах посилення сталінського диктату в повоєнні роки. Голод 1946–1947 рр. Політична ситуація в регіоні в др. пол. 40-х – пер. пол. 80-х рр. ХХ ст. Миколаївщина в роки перебудови.

Тема 12. Культурне та освітнє життя регіону. Освіта краю в повоєнний час. Професійно-технічна освіта. Наукове життя краю. Музика, театр та кіно на Миколаївщині. Музейна справа у 50-80-х рр.. Образотворче мистецтво. Бібліотечна справа та періодичні видання. Літературне життя краю.

Кредит 5.

Миколаївщина в добу незалежності

Тема 13. Миколаївщина в 90-х роках ХХ ст. Становлення органів влади в період незалежності. Соціально-політичне життя в роки незалежності. Розвиток осередків політичних партій.

Тема 14. Миколаївщина в 2013-2019рр. Революція гідності на території краю. Президентські та парламентські вибори 2014. Розвиток суднобудівної галузі. Аграрне життя на території краю.

Тема 15. Культурне та освітнє життя регіону. Культура доби незалежності. Релігія та церква на території Миколаївщини. Символіка корабельного краю. Стан освіти (дошкільної, середньої, вищої, профтех).

4. Структура навчальної дисципліни

№ з/п	Назва теми	Кількість годин				Форма контролю
		Усього	У тому числі			
			лекції	семін.	практ	
Кредит 1. Миколаївщина в давні часи та добу середньовіччя						
1	Тема 1. Історія Миколаївщини у найдавніші часи	10	2			8
2	Тема 2. Миколаївщина в V – XVIII ст.	10		2		8
3	Тема 3. Козацькі часи на Миколаївщині	10		2		8
	<i>Разом кредит 1</i>	30	2	4		24
Кредит 2. Миколаївщина в новий час						
4	Тема 4. Колонізація території Миколаївщини у другій половині XVIII ст.	10	2	2		6
5	Тема 5. Розвиток краю XIX – на поч. XX ст.	10	2	2		6
6	Тема 6. Культурне та освітнє життя регіону.	10	2	2		6
	<i>Разом кредит 2</i>	30	6	6		18
Кредит 3 Миколаївщина першої половини XX століття						
7	Тема 7. Миколаївщина в добу національних змагань	10	2	2		6
8	Тема 8. Миколаївщина в міжвоєнний період.	10	2	2		6
9	Тема 9. Культурне та освітнє життя регіону	10		2		8
	<i>Разом кредит 3</i>	30	4	6		20
Кредит 4. Миколаївщина в другій половини XX століття						
10	Тема 10. Миколаївщина в роки Другої світової війни.	10	2	2		6
11	Тема 11. Розвиток краю в другій половині XX ст.	10	2	2		6
12	Тема 12. Культурне та освітнє життя регіону	10		2		8
	<i>Разом кредит 4</i>	30	4	6		20
Кредит 5. Миколаївщина в добу незалежності						
13	Тема 13. Миколаївщина в 90-х роках XX ст.	10	2	2		6
14	Тема 14. Миколаївщина в 2013-2019рр.	10	2	2		6
15	Тема 15. Культурне та освітнє життя регіону	10	2	2		6
	<i>Разом кредит 5</i>	30	6	6		18
Усього		150	22	28		100

5. Теми семінарських занять

Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Миколаївщина в давні часи та добу середньовіччя	4
Тема 2. Миколаївщина в V – XVIII ст.	2
Тема 3. Козацькі часи на Миколаївщині	2
Кредит 2. Миколаївщина в новий час	6
Тема 4. Колонізація території Миколаївщини у другій половині XVIII ст.	2
Тема 5. Розвиток краю XIX – на поч. XX ст.	2
Тема 6. Культурне та освітнє життя регіону.	2
Кредит 3 Миколаївщина першої половини XX століття	6
Тема 7. Миколаївщина в добу національних змагань	2
Тема 8. Миколаївщина в міжвоєнний період.	2
Тема 9. Культурне та освітнє життя регіону	2
Кредит 4. Миколаївщина в другій половини XX століття	6
Тема 10. Миколаївщина в роки Другої світової війни.	2
Тема 11. Розвиток краю в другій половині XX ст.	2
Тема 12. Культурне та освітнє життя регіону	2
Кредит 5. Миколаївщина в добу незалежності	6
Тема 13. Миколаївщина в 90-х роках XX ст.	2
Тема 14. Миколаївщина в 2013-2019рр.	2
Тема 15. Культурне та освітнє життя регіону	2
Всього	28

6 Теми лабораторних занять

Робочим планом не передбачено

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Кредит 1. Миколаївщина в давні часи та добу середньовіччя	24
1.	Тема 1. Історія Миколаївщини у найдавніші часи	8
2.	Тема 2. Миколаївщина в V – XVIII ст.	8
3.	Тема 3. Козацькі часи на Миколаївщині	8
	Кредит 2. Миколаївщина в новий час	18
4.	Тема 4. Колонізація території Миколаївщини у другій половині XVIII ст.	6
5.	Тема 5. Розвиток краю XIX – на поч. XX ст.	6
6.	Тема 6. Культурне та освітнє життя регіону.	6
	Кредит 3 Миколаївщина першої половини XX століття	20
7.	Тема 7. Миколаївщина в добу національних змагань	6
8.	Тема 8. Миколаївщина в міжвоєнний період.	6
9.	Тема 9. Культурне та освітнє життя регіону	8
	Кредит 4. Миколаївщина в другій половині XX століття	20
10.	Тема 10. Миколаївщина в роки Другої світової війни.	6
11.	Тема 11. Розвиток краю в другій половині XX ст.	6
12.	Тема 12. Культурне та освітнє життя регіону	8
	Кредит 5. Миколаївщина в добу незалежності	18
13.	Тема 13. Миколаївщина в 90-х роках XX ст.	6
14.	Тема 14. Миколаївщина в 2013-2019рр.	6
15.	Тема 15. Культурне та освітнє життя регіону	6
	Всього	100

8. Індивідуальні завдання

Індивідуальне науково-дослідне завдання складається з двох напрямів :

I – підготовка та захист контрольної роботи (для студентів ЗФН);

II – підготовка доповіді з висвітленням проблем (для студентів ДФН).

9. Форми роботи та критерії оцінювання.

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Форми поточного та підсумкового контролю. Контроль здійснюється за кредитно-трансферною системою. Зміст курсу поділений на 5 кредитів. Кожний кредит включає в себе лекції, семінарські заняття, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу даної частини курсу. Оцінка успішності знань студентів здійснюється в двох формах: поточний контроль (письмові роботи – реферати, контрольні) і підсумковий контроль (залік).

Критерії оцінювання відповідей на студентів на семінарських заняттях

Враховується:

1. рівень осмислення навчального матеріалу;
2. рівень сформованості аналітичних умінь і концептуальних підходів;
3. повнота розкриття питання, логіка викладу, культура мовлення;
4. використання додаткової літератури;
5. порівняння, зв'язок із практикою, висновки.

Бали	Критерії оцінювання
"Відмінно" – 5	Досконале знання та розуміння понятійного апарату з тієї чи іншої теми, вільне оперування різноманітними класифікаціями. Відповідь на поставлені питання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями. Викладений матеріал має доказовий, логічний і послідовний характер. Студент володіє способами концентрованого викладу матеріалу. Демонструє творче застосування знань при переформатуванні запитання. У відповіді майже не трапляються мовленнєві помилки.
"Добре" – 4	Відповідь майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. Понятійна основа базується на обраній класифікації. Відповідь структурована, проте наявні окремі помилки у послідовності викладу. Недостатньо вираженою та аргументованою є доказова база. Студент вільно оперує знаннями, може застосовувати їх у новій навчальній ситуації. У відповіді трапляються окремі мовленнєві помилки.
"Задовільно" – 3	Відповідь неповна, фрагментарна. Знання мають недостатньо стійкий та послідовний характер. Вони застосовуються переважно для виконання завдань репродуктивного характеру. У відповідях відсутні посилання на фундаментальні дослідження з певної проблеми. Відповідь має формальний характер, відсутня чіткість, структурованість. Студент використовує лише окремі знання у новій навчальній ситуації. У відповіді наявні фактичні та мовленнєві помилки.
"Незадовільно" – 2	Студент неспроможний відтворити інформацію у певній послідовності. Оперує лише загальними фразами. Відтворює лише окремі фрагменти, називає лише розрізнені факти, дає відповідь у формі висловлювання (судження). Наявні грубі фактичні та мовленнєві помилки.

Відповідний розподіл балів, які отримують студенти за 5 крд.

Поточне оцінювання та самостійна робота															КР	Накопичувальні бали/ Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	100	500/100
33	34	33	33	34	33	33	34	33	33	34	33	34	33	33		

10. Засоби діагностики

Засоби діагностики та методами демонстрування результатів навчання є: завдання та семінарських занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи, презентації результатів дослідження, тестові завдання, контрольні роботи.

11. Методи навчання

Усний виклад матеріалу, наукова розповідь, спрямована на аналіз фактичного матеріалу; пояснення – вербальний метод навчання, за допомогою якого розкривається сутність певного явища, закону, процесу; проблемне навчання, робота з підручником та додатковими джерелами, порівняльний аналіз; ілюстрація – метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у їх символічному зображенні (малюнки, схеми, графіки).

12. Рекомендована література

1. Бабич В. Город Святого Николая и его авианосцы / В. В. Бабич. – 4-е изд., перераб. и доп. – Николаев : Атолл, 2009. – 735 с. : илл.
2. Бабич В. Наши авианосцы на стапелях и в дальних походах [Текст] / Бабич Валерий. – Николаев : Атолл, 2003. – 544 с. : илл.
3. Баловне : історико-краєзнавчий нарис. – Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2004. – 168 с.
4. Безносков А. Карл-Либкнехтовский немецкий национальный район / Безносков А. // Материалы к энциклопедии «Немцы России». – М., 2002. – С. 94–95. – (Серия: Немцы Украины. Пилотный сборник; Вып. 7).
5. Березовська Т. Аркасівські місця на Миколаївщині / Т. Березовська. – Миколаїв : Атолл, 2002. – 20 с. : іл.
6. Березовська Т. Легендарные имена. Александр Казарский / Т. Березовская. – Николаев : Изд-во Ирины Гудым, 2009. – 32 с.
7. Бойчук С. Таємниці історичних скарбів Миколаївщини (за переказами та легендами) / Бойчук С. – Миколаїв : Вид-во Ірини Гудим, 2009. – 126 с.
8. Бойчук С. Шановані незнайомці: Миколаївці в переказах та легендах земляків. – Миколаїв : Вид-во Ірини Гудим, 2009. – Книга друга. – 128 с.
9. Бугаєнко Б.А. Николаевский кораблестроительный: Судьбы выдающихся выпускников и ученых НКИ-УГМТУ / Бугаєнко Б.А., Галь А.Ф. – Николаев : Изд-во УГМТУ, 2002. – 218 с. : ил.
10. В ім'я життя : 65-річчю Великої Перемоги присвячується. – Миколаїв : [б. и.], 2010. – 156 с.
11. Вища педагогічна освіта і наука України: Історія, сьогодення та перспективи розвитку. Миколаївська область. – К. : Знання України, 2010. – 311 с.
12. Вони прославили наш край своїми діями, працею та розумом : збірник матеріалів науково-практичної конференції. – Миколаїв : Шамрай, 2009. – 120 с.
13. Голод-геноцид 1932–1933 років на території Миколаївщини: погляди істориків, очевидців, архівні матеріали (до 70-річчя трагедії). – Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2003. – 204 с.
14. Голодомор 1932–1933 рр. на Миколаївщині. Свідчать архівні документи. – Миколаїв : Іліон, 2008. – Т. 1. – 386 с.
15. Голод 1946–1947 років на території Миколаївщини : мовою архівних

- документів / Горбуров К.Є. [и др.]. – Миколаїв : Видавець Шамрай П.М., 2010. – 198 с.
16. Голод 1946–1947 років на території Миколаївщини / Шитюк М.М. [и др.]. – Миколаїв : Вид-во Ірини Гудим, 2009. – 198 с.
  17. Горбенко К.В. Степная Троя Николаевщины : очерк / Горбенко К.В., Гребенников Ю.С., Смирнов А.И. – Николаев : Изд-во Ирины Гудым, 2009. – 32 с.
  18. Горбуров Є.Г. Известная неизвестная война. Восточная (Крымская) война 1853–1856 гг. / Горбуров Е.Г., Горбуров К.Е. – Николаев : Шамрай, 2009. – 264 с.
  19. Горбуров Є.Г. Повстансько-партизанський рух на Півдні України в 1917–1944 рр. : монографія / Горбуров Є.Г., Котляр Ю.В., Шитюк М.М. – Херсон : ОЛДІ-плюс, 2003. – 340 с. : іл.
  20. Горбуров Є.Г. Рух опору на півдні України в роки Великої Вітчизняної війни (1941-1944 р.р.) / Горбуров Є.Г. – К. : [б. и.], 2002. – 246 с.
  21. Горбуров Є.Г. Суспільно-політична та бойова діяльність націоналістичного підпілля Півдня України в роки німецько-румунської окупації / Горбуров Є.Г., Шитюк М.М. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2003. – 57 с.
  22. Губская Т.Н. Военное духовенство и священники Николаева. Исторические очерки / Губская Т.Н. – Николаев : Изд-во И. Гудым, 2006. – 212 с.
  23. Гузенко Ю.І. Становлення і діяльність громадських благодійних об'єднань на Півдні України в другій половині ХІХ – на початку ХХст. (на матеріалах Херсонської губернії) : монографія / Гузенко Ю.І. – Миколаїв : Іліон, 2006. – 232 с.
  24. Дорошенко В.И. Легендарные имена. Герой Советского Союза Галина Петрова / Дорошенко В.И. – Николаев : ЧП Гудым И.А., 2010. – 24 с.
  25. Заковоротний Д.И. Ах, война, что ж ты, подлая, сделала! : исторический очерк о женщинах Николаевщины в Великой Отечественной войне 1941–1945 годов / Заковоротний Д.И. – Николаев : ЧП Гудым И.А., 2005. – 184 с.
  26. Заковоротний Д.И. Храмы Прибужья / Заковоротний Д.И. – Николаев : Гудым И. А., 2004. – 202 с.
  27. Золотухин А.И. Город Святого Николая : древнейшая история / Золотухин А.И. – Николаев : Возможности Киммерии, 2006. – 52 с.
  28. Золотухин А.И. Пушкин и Николаевский край : историко-краеведческое исследование / Золотухин А.И. – Николаев : Возможности Киммерии, 2001. – 140 с.
  29. Кісельов А.Ф. Демографічний розвиток Миколаївщини за 215 років (1789–2004 рр.) / Кісельов А.Ф., Будає В.Д., Будає С.В. – Миколаїв : МДУ ім. В. О. Сухомлинського, 2005. – 103 с.
  30. Кісельов А.Ф. Життя і діяльність першого лікаря Миколаївщини - сина Вітчизни Д.С. Самойловича / Кісельов А.Ф., Клочко В.І. – Миколаїв : [б. и.], 2004. – 60 с.
  31. Ковалев Г.Д. Ленинский район и его люди в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг. / Ковалев Г.Д. – Николаев : Илион, 2006. – 278 с.
  32. Ковалева О.Ф. Очерки истории культуры Южного Прибужья: (От истоков до начала ХХ века). – Николаев: Тетра, 2000. – Кн. 1. : Из прошлого

- культурної життя на Николаевщині. – 235 с.
33. Козак Д.Н. Былое украинской степи / Козак Д.Н., Крыжицкий С.Д., Мурзин В.Ю. – Николаев : Возможности Киммерии, 2002. – 52 с.
  34. Козацькі поселення на Миколаївщині. Історія та легенди : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів культури та мистецтв. – Миколаїв : Можливості Кіммерії, 2001. – 280 с.
  35. Козирева М.Е. Голод 1921–1923 років в німецьких колоніях на Миколаївщині / Козирева М. Е. // Наукові праці: зб. статей. Історичні науки / Миколаївська філія Національного ун-ту «Києво-Могилянська академія». – Т. 10. – Миколаїв: МФ НаУКМА, 2001. – С.93–98.
  36. Козирева М.Е. З історії німецьких національно-адміністративних утворень на Півдні України. Карл-Лібкнехтський (Ландауський) національний район / Козирева М.Е. // Країни: науково-методичний вісник з проблем формування культури міжнародного спілкування та духовного відродження. – Вип. 2. – Миколаїв, 1993. – С.15–17.
  37. Козырева М.Э. Трансформация сельскохозяйственного производства в Ландауском (Карл-Либкнехтовском) немецком районе в период НЭПа / Козырева М.Э. // Немцы Одессы и Одесского региона / сост. А. Айсфельд [и др.]: сб. докладов, сделанных на международных научных конференциях в Геттингене (Германия). – Одесса: Астропринт, 2003. – С.201–216.
  38. Конотопенко Я.І. Від «Барбароса» до «Терміналу» 1941–1945 Погляд крізь роки / Конотопенко Я.І. – Миколаїв : Шамрай, 2010. – 192 с.
  39. Котляр Ю.В. Повстанський рух селян Півдня України, 1919–1920 рр. / Ю. В. Котляр. – Миколаїв, 1999. – 116 с.
  40. Котляр Ю.В. Селянство Півдня України: доба нової економічної політики (1921–1929 рр.) / Котляр Ю.В. - Одеський національний ун-т ім. І.І. Мечникова. – Одеса: ТОВ Від, 2004. – 354 с.
  41. Крючков Ю.С. История Николаева: От основания до наших дней / Крючков Ю.С. – Николаев : Возможности Киммерии, 2006. – 300 с.
  42. Крючков Ю. С. Алексей Самуилович Грейг и его время: Адмирал, личность, человек / Крючков Ю.С. – Николаев : Изд-во Ирины Гудым, 2008. – 480 с.
  43. Куліш О.М. З історії заснування жіночих навчальних закладів Миколаєва (XIX – початок ХХ століття) / Куліш О.М. // Науковий вісник Миколаївського державного університету. Педагогічні науки. – МДУ. – Вип. 1.29.
  44. Кухар-Онышко Н.А. Жизнь и смерть Светлейшего князя Г.А. Потемкина / Кухар-Онышко Н.А., Пиворович В.Б. – Николаев : Возможности Киммерии, 2002. – 142 с.
  45. Левченко Л. Історія Миколаївського і Севастопольського військового губернаторства (1805–1900) : навчальний посібник / Левченко Л. – Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2006. – 300 с.
  46. Масові репресії на Миколаївщині в 1920–1950-ті роки : збірник. - К. - Миколаїв : Світогляд, 2004. – (Реабілітовані історією). – Вип. 2. – 185 с.
  47. Миколаївський державний університет імені В.О. Сухомлинського: віхи історії (1913-2008) / укл. В.Д. Будак, Л.В. Старовойт, О.П. Хаєцький, С.В. Підпригора. – Миколаїв : Іліон, 2009. – 184 с.

48. Миколаївський район: сторінки історії.– Миколаїв : Вид-во Ірини Гудим, 2005. – 170 с.
49. Миколаївщина багатонаціональна : бібліографічний покажчик. – Миколаїв : Presskot, 2007. – 32 с.
50. Миколаївщина в голодних 1921–1923 роках. – Миколаїв : Шамрай, 2008. – 456 с.
51. Миколаївщина в новітній історії : 70-річчю утворення Миколаївської області присвячується: навчальний посібник. – Миколаїв : Вид-во ПП Шамрай, 2007. – 280 с.
52. Миколаївщина в роки Великої Вітчизняної війни: 1941–1944. – Миколаїв: [б. в.], 2004. – 504 с.
53. Миколаївщина: літопис історичних подій : 65-річчю утворення Миколаївської області присвячується. – Миколаїв : Олді-плюс, 2002. – 712 с.
54. Михайлович Г.І. Історія рідного краю. (Миколаївщина з найдавніших часів до I половини XVI століття) : навчальний посібник для учнів 6-7 класів / Михайлович Г.І., Горбенко К.В., Смирнов О.І. – Миколаїв : МОППО, 2007. – 136 с.
55. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського: збірник наукових праць / наук. і літ. ред. М.Е. Козирева. – Випуск 3.30: Історичні науки. – Миколаїв: МНУ, 2011. – 440 с.
56. Никитин В.И. ...На круги своя: История прихода евангелическо-лютеранской церкви Христа Спасителя г. Николаева / Никитин В.И. – Николаев : Изд-во Ирины Гудым, 2006. – 320 с.
57. Никитин В.И. Николаев: 100 лет спустя (социальный и экономический аспекты) [Текст] / Никитин В.И. – Николаев : [б. и.], 2008. – 64 с.
58. Огренич Н.М. Хронограф Миколаївщини. До 70-річчя Миколаївщини : навчальний посібник із історичного краєзнавства / Огренич Н.М. – Миколаїв : Видавництво Ірини Гудим, 2007. – 184 с.
59. Піскурьов С.Є. Миколаїв. Рік 1917. Червоні коліщатка : оповідь без героя / Піскурьов С.Є. – Миколаїв : Вид-во Ірини Гудим, 2007. – 72 с.
60. Пономарева Е.В. Легендарные имена. Константин Иванович Константинов / Пономарева Е.В. – Николаев : Изд-во Ирины Гудым, 2009. – 40 с.
61. Портреты и судьбы (николаевские фамилии). – Миколаїв : Издательство Ирины Гудым, 2007. – Вып. 1. – 32 с. : илл.
62. Рада національних товариств Миколаївської області. – Миколаїв : [б. и.], 2004. – 32 с.
63. Релігійні організації на Миколаївщині: історія та сучасність : науково-популярний довідник. – Миколаїв : Вид-во МФ НаУКМА, 2001. – 248 с.
64. Росляков С.Н. Ольвия: жизнь и смерть цивилизаций / Росляков С.Н. – Николаев : Возможности Киммерии, 2003. – 172 с.
65. Старовойт Л.В. Письменники Миколаївщини. Літературно-критичні матеріали до курсу «Літературне краєзнавство» : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Старовойт Л.В. – Николаев : Іліон, 2007. – 132 с.
66. Старый Николаев : фотоальбом XIX–XXI вв. –3-е изд., доп. – Николаев : Евро-пресс, 2007. – 56 с.

67. Ташлай Людмила. Виктор Лягин / Ташлай Людмила. – Николаев : Изд-во Ирины Гудым, 2010. – 48 с.
68. Трагедія століття: голодомор 1932–1933 років на Миколаївщині: 70-м роковинам голодомору в Україні присвячується / Акоюн В.Г. [и др.]. – Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П.Могили, 2003. – 472 с.
69. Тригуб П.М. Південноукраїнське село в період нової економічної політики / Тригуб П.М. // Наукові праці: зб. Історичні науки. – Т. 5. – Миколаїв: МФ НаУКМА, 2000. – С.73-82.
70. Тригуб П.М. Проведення колективізації на Півдні України: нові факти і підходи / Тригуб П.М. // Наукові праці: наук.-метод. журнал. – Вип 2. Історичні науки. – Миколаїв: Вид-во МФ НаУКМА, 2002. – С.126-135.
71. Українська національно-демократична революція і боротьба за незалежність на Миколаївщині. 1917–1921 : навчальний посібник. – Миколаїв : Видавництво МДГУ ім. Петра Могили, 2007. – 120 с.
72. Українська національно-демократична революція і Миколаївщина 1917–1921 рр. : матеріали науково-практичної конференції, присвяченої 90-й річниці Української революції. – Миколаїв-Одеса : ТОВ Від, 2007. – 132 с.
73. Чунихин В.А. Невидимій армії добровольці / Чунихин В.А. – Николаев : Миколаївська обласна друкарня, 2004. – 152 с.
74. Шитюк М.М. Миколаївщина в голодних 1921–1923, 1932–1933, 1946–1947 роках / Шитюк М.М., Горбуров К.Є. – Миколаїв : Вид-во Ірини Гудим, 2007. – 156 с.
75. Шитюк М.М. Масові репресії проти населення Півдня України в 20–50-ті роки ХХ століття / Шитюк М.М. ; Інститут історії України НАН України. – К.: Тетра, 2000. – 534 с.
76. Шитюк М.М. Партизанський і підпільний рух на території Миколаївщини в 1941–1944 роках / Шитюк М. – Миколаїв : [б. и.], 1996. – 72 с.
77. Шитюк М.М. Хорове мистецтво Миколаївщини кінець ХVIII – початок ХХІ століття : монографія / Шитюк М.М., Петренко О.М., Крижановська Н.С. – Миколаїв : Вид-во Шамрай, 2010. – 156 с.
78. Шкварець В.П. Борис Миколайович Мозолевський. Життя, творчість : навчальний посібник / Шкварець В.П. – 2-ге видання, доопрацьоване та доповнене. - Миколаїв : МДГУ ім. П. Могили, 2006. – 244 с.
79. Шкварець В.П. Ілля Борщак. Життя, діяльність, творчість : монографічне дослідження / Шкварець В.П. – Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2002. – 136 с.
80. Шкварець В.П. Миколаївці: визначні історики і краєзнавці минулого : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Шкварець В.П. – Миколаїв : МДГУ ім. П. Могили, 2004. – 140 с.
81. Шкварець В.П. Миколаївці: визначні історики і краєзнавці минулого : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Шкварець В.П. – 2-ге вид., вправл. і доп. – Миколаїв : МДГУ ім. П. Могили, 2005. – 148 с.
82. Шкварець В.П. Історія рідного краю. Миколаївщина: погляд крізь віка : історико-краєзнавчий нарис-посібник / Шкварець В.П. – Миколаїв-Одеса : ТОВ ВІД, 2002. – 110 с.

83. Шкварець В.П. Історія рідного краю. Миколаївщина : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Шкварець В.П., Мельник М.Ф. – 2-ге вид., доопр., випр., доп. – Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2004. – 280 с.
84. Шкварець В.П. Повоєнна та сучасна Миколаївщина : монографічне історико-краєзнавче дослідження / Шкварець В.П., Горбуров Є.Г., Горбуров К.Є. – Миколаїв : Шамрай, 2008. – 300 с.
85. Шкварець В.П. Східна (Кримська) війна 1853–1856 рр.: український вимір / Шкварець В.П., Гузенко Ю.І., Марцінковський І.Б. – Миколаїв : Шамрай, 2009. – 138 с.
86. Шкварець В.П. Українська національно-демократична революція і боротьба за незалежність на Миколаївщині. 1917–1921 : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Шкварець В.П. – Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2007. – 120 с.
87. Шкварець В.П. Хронологія та бібліографія Миколаївщини : історико-краєзнавче дослідження / Шкварець В.П., Гузенко Ю.І. – Миколаїв : Видавничий відділ МННІ ОНУ імені І.І. Мечникова, 2009. – 137 с.
88. Щукин В.В. Земляки: Очерки истории еврейской общины города Николаева (конец XVIII – начало XX века) / Щукин В.В., Павлюк А.Н. – Николаев : Изд-во Ирины Гудым, 2009. – 352 с.
89. Щукин В.В. Легендарные имена. Григорий Николаевич Ге / Щукин В.В. – Николаев : Изд-во Ирины Гудым, 2009. – 32 с.
90. Яцунская Е.А. Николаев от перестройки к независимости: историко-политический анализ / Яцунская Е.А. – 2-е изд. перераб. и доп. – Николаев : ВАРТ; Шамрай, 2008. – 324 с.

Електронні ресурси:

1. Нова історія Миколаївщини в 1951 – 1958 роки . Режим доступу: <http://laginlib.org.ua/mykolaiv/kray/6.php>
2. Державний архів Миколаївської області : сайт. – Режим доступу: <http://mk.archives.gov.ua/pubonsite/136-onlinemykob170.html>
3. «Реабілітовані історією» (Миколаївська область) . – Режим доступу: <http://www.reabit.org.ua/books/mk/>
4. <http://history.mk.ua>